

**БУ РК «Национальная библиотека им. А. М. Амур-Санана»
Информационно-образовательный центр для детей и юношества
Сектор национально-краеведческой литературы**

Салдсин цергэ хаалһ

(Советск Союзин Герой Анатолий Лопатина 100 жилин өөнд)

информдайджест

Элиста, 2020

Составитель:

Тюрбеева С.А. – зав. сектором отдела развития и поддержки детского чтения

Редактор:

Аргунова О. Е.

Ответственный за выпуск:

Кетчинова Н. Н. – зав. Информационно-образовательным центром для детей и юношества БУ «Национальная библиотека им. А. М. Амур-Санана»

Салдсин цергэ хаалһ: (Советск Союзин Герой Андрей Лопатина 100 жилин өөнд): информдайджест / сост. С. А. Тюрбеева; комп. верстка О. Е. Аргунова; отв. за вып. Н. Н. Кетчинова. – Элиста, 2020. – 5, [3] с.

Салдсин цергэ хаалһ

Анатолий Алексеевич Лопатин 1920-гч жилд Хальмг Таңһчин Чилгр селэнд угатя күүнэ өрк-бүлд төрж һарсмн. Бичкн цагтан эн Краснодарск край нүүвв. Төмр хаалһин техникумд хөөннь йовлһн цергэ училищд сурчала. 1943-гч жилэс авн КПСС-ин гешүн. Төрскән харсгч Алдр дээнэ фронтмудт 1941-гч жилэс авн. Александр Невскин 2 орденэр болн Богдан Хмельницкин Төрскән харсгч дээнэ 2-гч девснгин орденмүдэр ачлгдсмн.

Мана һазра күн майор А.А.Лопатин һарджасн 463-гч Висленск Улан Одр орден зүүһач йовһн цергин полкин салдсмуд догшин дээнэ хаалһар зөргтэ кевэр дээлдж һарсмн. Эн полкд А.А.Лопатин 1943-гч жилин чилгчэс авн 1945-гч жилин апрель сар күртл дээлджэлэ. Ветеранмудын тодлврмудт Мелитополэс холл биш Молочная гидг һолын эргнд болсн күчтэ дээллдэнд эн түрүн болж полкиг ахлсна тускар келгдженэ. Сталинградас, Миус һолас болн Донбассас көөгдснэ хөөн гитлеровск церг Азовск теңгсэс авн Молочная һолын барун эрг, Днепр һол күртл харслһнашин «Вотан» гидг цергэ инженерн сооружень тосхсмн. Харслһна һоллгч пунктнь Мелитополь бээсмн. Мана церг терүг тер дарунь эзлж чадсн уга, гиж келж кергтэ. Тегэд 28-гч Эәрмин йовһн цергэ 118-гч дивизин һардвр Мелитополин өмн үзгэр, Мордвиновка селэнэ эргнд, дэврлһ кехэр зуралв. Амр биш эн даалһвирг йовлһн цергин 463-гч полкд күцэх болв, тер цагт полкин командир болж генерал В.Я. Бачило үүлджэсмн, А.А.Лопатин терүнэ дарук билэ.

Догшин дээллдэн кесг өдрин эргид болв. Пехотинцнр немш цергин 53 дэврлһиг хэрү цокч һарһсмн. Дөч шаху минометн болн артиллерийск батарей өдр сө уга мана салдсмудыг хажала. Болв ямаран чигн юмн йовһн цергин 463-гч полкин дэврлһиг зогсасн уга. 1943-гч жилин октябрь сарин 23-гд Мелитополь сулдхгдв. Терүнэ хөөн полк Никопольск плацдармд болсн дээллдэнд орлцжала, хөөннь немшнриг цаарандан көөһэд Днепр, Буг һол һатлв. 1944-гч жил Днестр һол һатлсиг тоод авхла, ик бичкн уга кедү һол деер болсн орлцсн болх.

Болв Висла һолыг һатлһһнд болсн дээллдэн хамгин күнд болснь лавта. Күчтэ эн дээллдэнэ хөөн йовһн цергин 463-гч полк Висленск гиж нерэдгдг болв. Эн һал-һалв дотр полкин командир А.А. Лопатин тодрха заквр өгчэлэ. Эн бичкн катер дотр мана салдснр батрсн эргд күрэд тенд КП бүрдэв. Энд батрсн цөөкн салдснриг немшнр хэрү көөж һарһхин төлө ю чигн эрвлсн уга. Хөөннь салдсмудын эзлсн һазр «Сандомирск» гиж туужд орсмн.

24 наста полкин командир, майор А.А. Лопатин салдсмудла зерглж халдад, заквр өгэд үүрмүдэн дөңнжэлэ.

– Полк холыг кесг дэкч hatлж йовсмн, –гиж Лопатина ординарец тодлжала. – Днестр деер аэмшгтэ билэ, болв Висла хол деер болсн догшн дээлдэн кесг холванд күнд бээсмн. Немшнр чидлэн эрвлжэсн уга билэ. Тегэд чигн мана полкин командир эзлсн ормдан холын эргд окопмуд малтад батрж авхмн, гиж салдсмудыг адһажала. Мартлго, альд болв чигн күрдмн. Зөргтэ күн. Энүг үзчкэд аэмшгин тускар мартчкдг билэвидн. Сул цаг учрхла, салдсмудла седклэрн күүндэд суудм.

А.А. Лопатина һарджах полкин цергэ хаалһ зөвэр күнд бээснь нуувч биш. Немш – фашистск деермчнриг цааранднь көөһэд балһсд, селэд сулдхад йовсн салдсмудт ямаран ик байр болдг билэ.

Йовһин цергин 463-гч полк генерал Жадов һарджах 5-гч гвардейск Өэрмин 4-гч танков гвардейск корпусин медлд орж дээлддг болв. Полкин цергчнр танк деер сууһад немшнрин эзлжэх һазрт 100 шаху дуунад орла. Дэврм цацу Нейсе болн Шпрее холмуд hatлад Берлин тал дэврлһ эклв.

Сүл дээлдэн

Фюрстенвальде балһсна дорд үзгт ахр кемд белдгдсн КП. Эндэс командир батальонмудын дэврлһиг хэлэж кергтэ цагт завр өгчэсмн. Немш цергин подразделеньс бээсн ормдан торх арһ хээжэсмн, болв эдн 1941 жил үзж йовсн немшнрлэ эдл биш билэ. Тавн жил давсна хөөн немшнр көөрдгэн уурад, төвкнэд бээсиг А.А. Лопатин үзжэлэ. Тегэд чигн дэврлһиг чаһрулад оркхла һаран өргэд кел бэргджэсмн.

Апрелин 22-т А.А. Лопатин дивизин штабд зэңглхлэрн, полкин подразделеньс Фюрстенвальде балһсна деед үзгт батржана, немшнр нег рот шаху салдсмудан геев, 51 күн кел бэргдв, 24 автомат, 2 САУ, 3 бронетранспортер булаж аввидн, гиж келжэнэ. Дэкэд кел бэргдэд дажргджасн советск болн французск 789 салдс сулдхгдсна тускар эн зэңглжэсмн. Сүл зэңгд дээлдэн бола бээнэ, гиж келгджэснь ода күртл мартгдад уга. Терүнэ хөөн майор А.А. Лопатин танкс дахч дэврлһнд орлцх салдсмудт күрхэр һарч йовла, болв үдин хөөн дарани дээлдэнд эн хортна сумнд харһад 1945-гч жилин апрель сарин 22-т эмнэсн хаһцв.

Цөөкн өдр давсна хөөн А.А. Лопатина һарджасн полкин цергчнр Торгау гидг һазр деер американск церглэ харһв. Болв тедн дунд командирнь уга билэ.

Хальмг теегин баатр А.А. Лопатин Германьд оршагдв.

1945 жилин июнь сарин 26-д өнгрснэнь хөөн, батлгдсн СССР-ин Деед Советин Президиумин Зэрлгэр баатр – зөрмг йовдл үзүлсн төлөднь Анатолий Алексеевич Лопатинд Советск Союзин Геройин өөдөн нерн зүүлгдлэ.

Использованная и рекомендуемая литература:

1. Басаев, Д. Освобождал родную Калмыкию, погиб в Германии: [статья о А.А.Лопатине] / Д. Басаев. – Текст: непосредственный // Парламентский вестник Калмыкии. – 2016. – 13 января (№1). – С.3.
2. Далаев, А. Анатолий Лопатин: [о фронтовике, Герое Советского Союза] / А. Далаев. – Текст: непосредственный // Элистинская панорама. – 2015. – 30 мая (№74). – С.4.
3. Коркаев, Э. Отвага и мужество Анатолия Лопатина / Э.Коркаев. – Текст: непосредственный // Хальмг үнн. – 2005. – 28 апреля (№71 – 72). – С.5.
4. Никонов, О. Эльба, Торгау: [Советск Союзин Герой А.А.Лопатина тускар] / О.Никонов. – Текст: непосредственный // Хальмг үнн. – 1995. – Хөн сарин 5 (4 мая). – Х.3.
5. Ременник, Е. Погиб молодым командиром полка: [о Герое Советского Союза А.А.Лопатине] / Е.Ременник. – Текст: непосредственный // Искра. – 1998. – 7 июля (№54). – С.3.
6. Салдсин цергэ хаалһ: [Советск Союзин Герой А.А. Лопатина тускар]. – Текст: непосредственный // Хальмг үнн. – 1995. – Хөн сарин 5 (4 мая). – Х.3.
7. Строгов, А. Шаг в бессмертие: [о Герое Советского Союза А.А. Лопатине] / А. Строгов. – Текст: непосредственный // Комсомолец Калмыкии. – 1985. – 4 апреля. – С.3.

ДЛЯ ЗАМЕТОК

